

بانک مرکزی موفق به کنترل سرعت رشد نقدینگی و پایه پولی شده که این نتیجه اقدامات مؤثر و قاعده‌مند است

۷ نقطه قوت نظام پولی و بانکی در ۱۲ ماه

به اذعان آمارهای رسمی سرعت رشد ماهانه پایه پولی در ۴ ماه نخست امسال کنترل شده است که پیامدهای این اتفاق بزرگ در پایان سال و اوایل ۱۴۰۲ در اقتصاد ایران مشاهده خواهد شد

■ مرتضی عبدالحسینی

بانک مرکزی بالاترین مقام پولی در کشور بوده و رفتار او به صورت مستقیم بر متغیرها و ابزارهای پولی تأثیرگذار خواهد بود و در مقابل به صورت غیرمستقیم نیز سیاست‌های مالی را که دولت مجری آن است تحت تأثیر خواهد گذاشت. در دهه ۹۰ آنچه در بانک مرکزی به چشم می‌آید یک مقام اقتصادی بود که مجری انجام «سیاست‌های صلاح‌حیدی» شده بود و قدرتی از خود در مقابل دولت و خصوصاً سیستم بانکی نداشت. از همین رو اولین و مهم‌ترین اقدام اصلاحی در زمان روی کار آمدن دولت سیزدهم احیای اقتدار بانک مرکزی و ملزم کردن او به انجام «سیاست‌های قاعده‌مند» بود که بیش از باقی مسائل مورد نیاز بود. در این گزارش ۷ نقطه قوت در نظام پولی و بانکی کشور که در یک سال اخیر توسط بانک مرکزی انجام شده و بدون شک در کاهش شدن آمارهای نقدینگی و پایه پولی مؤثر بوده، به طور مفصل مرور شده است، البته این بدان معنا نبوده که این بانک در حال حاضر به یک مقام کامل تبدیل شده بلکه امید است همچنان این روند پیدا کند. «جلوگیری از استفاده دولت از تنخواه گردان و در واقع دست درازی به پایه پولی»، «اجرای سیاست انقباضی و کاهش مانده ریپو به رقمی در حدود ۶۰ هزار میلیارد تومان»، «کنترل مستقیم رشد ترانزنامه شبکه بانکی»، «وثیقه محور کردن مطالبات بانکی»، «انتشار لیست تسهیلات و تعهدات کلان بانکی»، «ممنوعیت شبکه بانکی در سرمایه‌گذاری املاک» و «ضابطه‌مند کردن سمت‌های مدیریت و هیأت مدیره بانکی» ۷ اقدام بانک مرکزی است که این بانک براساس بخشنامه‌ها سیستم بانکی را ملزم به اجرا و خود را ملزم به نظارت کرده است.

۵ درصد کل بودجه سال ۱۴۰۰ به عنوان تنخواه از بانک مرکزی بوده است. این عادت دولتی‌ها در استفاده از تنخواه که تبدیل به یک قاعده شده بود در سال جاری ترک شد و دولت سیزدهم براساس آمارهای پولی به تنخواه خزانه دست درازی نکرد. طبق ترانزنامه بانک مرکزی، دولت به جای استفاده از تنخواه، از مانده حساب‌های خود و شرکت‌های دولتی نزد بانکی مرکزی استفاده کرده و این اتفاق باعث شد در کوتاه مدت (فصل بهار) دولت برای هزینه‌های خود نیاز چندانی به استقراض از بانک مرکزی و پایه پولی پیدا نکند. اما باید توجه داشت که دولت طی ماه‌های آینده و وصول شدن بخشی از درآمدها، اقدام به شارژ مجدد حساب‌های خود نزد بانک مرکزی کرده و تا پایه پولی لاقفل از این محل در خطر نباشد. علاوه بر بدهی‌های دولت به بانک مرکزی، پایه پولی از محل‌هایی مانند استقراض دولت از سیستم بانکی، رشد دارایی‌های ناخالص خارجی بانک مرکزی (فروش دلار و درآمدهای ارزی توسط دولت به بانک مرکزی و مابه‌ازای آن دریافت ریال) و اضافه برداشت بانک‌ها نیز تقویت می‌شود که نقش موارد دوم و سوم در دوسال اخیر پررنگ بوده است.

کاهش ۲۵ درصدی استقراض بانک‌ها از بانک مرکزی

همچنین، پایه پولی در ۱۲ ماهه منتهی به پایان خرداد ماه ۱۴۰۱ معادل ۲۷/۸ درصد رشد یافت که نسبت به رشد دوره مشابه سال قبل (۳۰/۷ درصد)، ۲/۹ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد. روند رشد دوازده ماهه پایه پولی با آغاز به کار دولت سیزدهم و متأثر از رویکرد انضباط‌گرایانه دولت و سیاست‌های پولی و نظارتی فعال بانک مرکزی به طور قابل ملاحظه‌ای کاهش یافته و از ۴۲/۶ درصد در پایان تیرماه ۱۴۰۰ به ۲۷/۸ درصد در پایان خردادماه سال ۱۴۰۱ رسیده است. همچنین حجم پایه پولی در پایان

نکته مثبت از پایه پولی؛ عدم استفاده از تنخواه

براساس آنچه در گزارشات قبلی مرور شد، پایه پولی در پایان خرداد ماه سال ۱۴۰۱ با رشدی ۶ درصدی نسبت به پایان سال ۱۴۰۰ (۳۶ هزار میلیارد تومان افزایش) به ۶۴۰ هزار میلیارد تومان رسیده است، این در حالی که در دوره مشابه سال ۱۴۰۰، رشد پایه پولی به میزان ۹/۲ درصد تحقق یافته بود. کاهش ۳ درصدی رشد پایه پولی در بهار سال جاری در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته،

عدم استفاده دولت سیزدهم از تنخواه گردان بوده است. در اقتصاد ایران، استفاده دولت‌ها از تنخواه گردان خزانه در ابتدای سال تبدیل به یک عادت شده و در فروردین و اردیبهشت ماه هر سال دولت به دلیل عدم تحقق بخشی از درآمدهای پیش‌بینی شده در بودجه سال مورد نظر، اقدام به استفاده از تنخواه گردان خزانه می‌کند که به معنی استقراض از بانک مرکزی و دست درازی به پایه پولی را می‌دهد. نمود واضح و بارز این اتفاق در اردیبهشت ماه سال گذشته و در زمان دولت دوازدهم بود که رشد ماهانه پایه پولی تنها در یک ماه ۶ درصد اعلام شد که عمده آن به دلیل دریافت حدود

ویژه‌نامه

ایران

شهریور ۱۴۰۱